

Kur'ân, içten dışa doğru bir değişim ve oluşumu hedefler. Kur'ân'ın bu metodu, vahdet için de geçerlidir. Kur'ân, hedeflediği her bakımdan güçlü ve donanımlı İslam Toplumunun oluşması için, önce bireyden işe başlar. Bireyin kendi içinde vahdet içerisinde olmasını hedefler.

Kur'ân'ın oluşturmayı istediği kâmil insanın yetişmesi için, bireyin kendisi ile barışık olması, içi ile dışının bir olması gerekir. Kendisi ile barışık olmayan, inandığı gibi düşünüp yaşayamayan kimseler, sürekli bir iç çatışma içerisinde olacağından zayıf kalacaklardır. Zayıf fertlerle güçlü toplumların oluşması ise mümkün değildir. Çünkü bireyin iç dünyasındaki bu çalkantılar, onun dış dünyasına yansıtacak, başkalarına karşı davranışlarında kendisini gösterecektir.

İslam'a göre her amelin geçerli olmasının temel şartı iman ve niyettir. Amellere değer kazandıran niyetlerdir. Yani bir eylem, niyetine göre değerlendirilir. Sözelimi Yüce Allah'ın hoşnutluğunu kazanmak için yapılan bir eylem, başka çıkar ve beklentiler için yapılan eylemle bir değildir. Bu nedenle, önce niyetlerin düzeltilmesi gerekir. Bu da bilinç temeline dayalı köklü bir imanla mümkün olacaktır.

İyi niyet, iyi amele götürür. İyi niyetle kötülüklerin işlenmesi söz konusu olamaz. Öte yandan iyi niyetler, kötülüklerin örtülmesine gerekçe olamaz. Bunun için bir taraftan dervişin fikri ne ise zikri de odur denirken, diğer taraftan da ayinesi iştir kişinin lafa bakılmaz denmiştir. O halde fikir-zikir birliği, iman-amel birliği yanında, söz-eylem birliği de kaçınılmazdır. Kur'ân yapmadığınız/yapmayacağınız şeyleri niçin söylersiniz[1], insanlara iyiliği emreder de kendinizi unuttur musunuz[2] diyerek bu gerçeğe dikkat çeker. Bu gerçek, inandığınız gibi yaşamazsanız, yaşadığınız gibi inanmaya başlarsınız sözünü de özetlenmiştir. Zira bir şeyin gereğine ve

doğruluğuna inandığı halde, onun gereğini yerine getirmeyen/getiremeyen kişi ikilem içerisinde olacaktır. Bu ikilem onu huzursuzluğa gôtürecektir.

KALPLERİN BİRLİĞİ

Toplumunu oluşturmaya fertlerden başlayan Kur'ân, kişileri inşa etmeye kalplerden başlar. Kur'ân'ın yirmi üç yıllık iniş sürecinin on üç senesi Mekke'de inen ayetlerden oluşur. Ağırlıklı olarak inanç konularının işlendiği bu ayetlerde fertlerin iç dũnyasının sağlam temeller üzerine inşa edilmesi üzerinde ısrarla durulur. Uygulama/ahkam ağırlıklı Medine'de inen ayetlerde de aynı konu işlenmeye devam eder. Bu bize, kalplerin eğitiminin ne kadar önemli olduğunu gôsterir. Buna gôre kişilerin kalp eğitimi kesintisiz sũrmelidir.

İslam, insan davranışlarının beyni olan iç dũnyaya bũyũk önem vermiştir. İşte bu yũzden iman, kalbîn tasdikinden ibaret sayılmıştır. Dil ile ikrar ve davranışlara yansıtma ise, imanın ikincil şartıdır.

İnsan hayatında bu kadar önemli olan gönũl dũnyası, İslam'a gôre başboş bırakılmamıştır. İslam, işe öncelikle gönũllerden başlamış ve iç dũnyanın kontrolũnũ imanın elinde tutmayı

hedeflemiştir. Nitekim davranışların İslam'a göre anlamlı ve değerli olması, inanarak yapılmasına bağlanmıştır. İslam, insanın ayrılmaz özelliği olan Salih Ameli(yararlı davranış, kişiye ve başkalarına dünya ve ahirette yararlı olan iş) iman etmeye endekslenmiştir.

İman ise, yukarda da söylendiği gibi gönül işidir, kalbî dolum/itminandır. İman, bir adı da El-Mümin olan, güven kaynağı olan Yüce Allah'a gönülden bağlanıp, güvende olmak ve etrafa güven vermek demektir. İman gibi kalbî bir eylem olan niyet de son derece önemlidir. Müminin niyeti, amelinin kaptanıdır. Eylemlere değer kazandıran niyetler, yani burada önemli olan yapılan eylemlerin niçin ve ne adına yapıldığıdır. Bu yüzden niyet, eylemden öncedir ve pek önemlidir. Yüce Allah, inanan kullarını amelleriyle değil, niyetleriyle ebedî cennetine koyacak; inanmayanları da niyetleriyle ebedî cehennemine atacaktır. Aksi takdirde her iki grubun da ömürleri süresince cennette yahut cehennemde kalmaları gerekecekti. Zira Yüce Allah, mümine ebedî ömür vermiş olsaydı, o ebediyen Allah'a itaat edecekti. İnkarcı için de durum böyledir. Müminin niyetinin amelinden daha iyi olduğu gibi, kâfirin de niyeti amelinden daha kötüdür.

Allah'ı görüyormuş gibi yaşama demek olan ihsan makamı da tamamen kalple alakalıdır. Öte yandan insanın söylediği her sözün, işlediği her eylemin onun iç dünyasında bir alt yapısı ve etkisi vardır. Yani insan, ya içindekini, söz ve eylemiyle dış dünyaya yansıtır; ya da insanın söyledikleri ve işledikleri onun iç dünyasında kalıcı izler bırakır.

İslamî ilimler arasında önemli disiplinlerden olan Akâid, Ahlak ve Tasavvufun temel gayesi, gönül dünyasının en güzel ve mükemmel bir biçimde dizayn etmek, kısaca gönül eğitimidir.

Kur'ân'da pek çok ayette kalb eylemlerinden bahsedilir. Bu cümleden olarak iman, ilim, marifet, basiret, muhabbet, zikir, fikir, takva, teslimiyet, şirk, küfür, inkar, nifak, gaflet, şüphe, hased, kin, kibir, nefretgibi yüzlerce kavram ve konu yer almıştır.

Kur'ân, kalp eğitimine büyük önem vermiştir. Yüzlerce ayet ve hadiste kalp eğitimi ile ilgili açıklamalar ve uyarılar yer almıştır. Bunları bir bütün olarak okuyan kimse, kalbinden de sorumlu olduğunu anlayacak ve nifak, şirk, inkar, küfür gibi itikâdî sapmalardan; hased, kibir, kin gibi ahlâkî düşüklüklerden; günah kurguları, kötülük planları gibi lüzumsuz ve zararlı şeylerden kalbini/gönlünü/beynini korumaya çalışacaktır.

Kur'ân, ferdin iç dünyasını tasfiye ettikten sonra, oluşturacağı toplum fertlerinin gönül birliği üzerinde durur.

Kur'ân münafıklardan bahsederken onların kalplerinin parçalı olduğuna dikkat çeker:

Onların kendi aralarında şiddetli ayrılık vardır. Sen onları toplu sanırsın, ama kalpleri dağınıktır. Öyledir, çünkü onlar düşünmez bir topluluktur.[3]

Bir önceki ayette onların Allah'tan çok insanlarda korktuğu üzerinde durulur. Başka bir ayette de yine şeytanın dostları olan iki yüzlülerin, insanlardan, Allah'tan korkar gibi hatta daha fazla korkmaya başladıkları[4] bildirilir. Demek ki gönül birliği oluşmadan kurulan birliktelikler, niteliksiz birliktelikler olup uzun vadede dağılıp yıkılmaya mahkumdur. Gönül birliğini oluşturamayan bu gruplar, gönüllerine tevhide hakim kılamadıklarından, Allah sevgi ve korkusunu yerleştiremedikleri için, birbirlerine kenetleyen temel harçtan mahrum topluluklardır. Gönülleri birbirine kenetleyecek o harç, tevhidir, Allah bilincidir.

Evet münafıklar kalp hastalarıdır. İki arada bir derede kalan kararsız kimselerdir. Onlar sürekli bir iç çatışma içerisindeyler. Onlar bir gönüle iki zıt sevgiyi, iki zıt nefreti yahut iki zıt korkuyu yerleştirmeye çalışırlardır. Oysa tek kalpte, birbirine zıt iki sevgi yahut iki korku sığmaz. Allâh, bir adamın (göğüs) boşluğunda iki kalp yaratmadı...[5]Onlar birey olarak iç dünyalarında birliği oluşturamadıkları gibi, toplum olarak kalıcı ittihadı da oluşturamayacaklardır. Zira hedef ve beklentileri farklı farklı olacaktır. Çünkü nifakın, tevhid gibi kalıcı ve birleştirici rolü yoktur.

Allâh, (ortak koşanla tek Allah'a inananın durumunu anlatmak için) şöyle bir misâl verdi: Birbiriyle çekişen ortaklara bağlı olan bir adam (yani köle) ile yalnız bir kişiye bağlı olan bir adam. Şimdi bu ikisinin durumu bir olur mu?[6] İslam toplumunu oluşturacak olan bireyden istenen, tek kalbe tek sevgiyi, tek hedefi yerleştirmektir. Bu birliktelik onları birbirine yaklaştıracak, kaynaştıracak, yek vücut hale getirecektir. Artık insan olarak birbirlerinde görebilecekleri ufak tefek kusurları görmeyecekler, onları affetmesini ve onlardan geçmesini bileceklerdir.

Nitekim Kur'ân adamı müminler aralarında zaman zaman anlaşmazlıklar olsa bile birbirlerine şöyle dua ederler:"Rabbimiz, bizi ve bizden önce inanmış olan kardeşlerimizi bağışla, kalplerimizde inananlara karşı bir kin bırakma! Rabbimiz, Sen çok şefkatli çok merhametlisin!"[7]

KUR'ÂN'IN HEDEFLEDİĞİ TOPLUMUN MEZİYYETLERİ

Pek çok Kur'ân ayeti bize, Kur'ân'ın yeryüzünde kurmayı hedeflediği toplumun özelliklerini ve temellerini açıklıyor. Bir fikir sahibi olabilmek için şimdi şu ayetleri okuyalım:

Ey inananlar, hepiniz birlikte/bütünüyle İslâm'a/barışa girin, şeytanın adımlarını izlemeyin, çünkü o size apaçık düşmandır.[8] Ayetin çağrısı bütün insanlardır. O, bütün insanların İslâm'a girmesini istemektedir. İslâm'ın kapısı herkese açıktır. İslâm, bir bütün olarak insanların barış dini üzerinde olmalarını istemektedir. Barış dini İslâm etrafında oluşacak bu birliktelik önündeki en büyük engel ise, şeytandır. Onun için müminler, farklı zamanlarda çeşitli renk ve tonlarda görülebilen şeytanın adımlarına ve adamlarına uymaktan sakınmalıdırlar.

Ey inananlar, Allah'tan, O'na yaraşır biçimde korkun ve ancak müslümanlar olarak ölün. Ve topluca Allah'ın ipine yapışın, ayrılmayın...[9] İman edenlere hitaben gelmiş olan bu ayet de bütün Müslümanların Allah'ın ipi olan Kur'ân etrafında bir ve beraber olmaya çağırılmaktadır. Buna göre ayrılıktan kurtulmanın yolu Kur'ân'ın evrensel ilkeleri etrafında birleşmekten geçmektedir. Bu nedenle Kur'ân insanı, İlam'ı dava edinip insanlığı İslâm'a çağırandır.

Allah, kendi yolunda kenetlenmiş binalar gibi saf bağlayarak çarpışanları sever.[10] Ayet, Müslümanları bir binaya benzetir. Buna göre onlar birbirleriyle her bakımdan birlik, beraberlik ve uyum içerisindedirler. Sevgide, dayanışmada, paylaşımında, birbirlerinin dertlerine ortak olmada hep birbirlerinin yanındadırlar. Onların yürekleri, aynı hedef için toplu atar. Beyinleri benzer düşünceleri düşünür kurar. Dilleri aynı hakikatleri terennüm eder. Onların eylem dünyası da birbiriyle uyuşur ve örtüşür. Bu özelliklere sahip olduktan sonra, bu binanın oluşmasında her seviye ve yapıda müslümana ihtiyaç vardır. Peygamberimizin bir hadislerinde belirttiği gibi, şüphesiz iman-ilim-amel-variyet-fizik bakımından güçlü mümin zayıf müminden hayırlı, Allah'a daha sevimlidir. Ancak her müslümanın hayırlı ve güzel bir tarafı vardır. Bu yüzden her

seviyedeki mümine ihtiyaç vardır. Her müslümanın İslam binasında dolduracağı bir yeri vardır.

Ey inananlar, sizden kim dininden dönerse (bilsin ki) Allah, yakında öyle bir toplum getirecek ki O onları sever, onlar da O'nu severler. Müminlere karşı alçak gönüllü, kâfirlere karşı onurlu ve şiddetlidirler. Allah yolunda cihâd ederler, hiçbir kınayıcının kınamasından korkmazlar. Bu, Allah'ın bir lutfudur, onu dilediğine verir. Allah'ın lutfu geniştir, O, bilendir.[11] Ayete göre Allah'ın istediği, sevdiği ve razı olduğu bu toplum, sevgi temellidir, ama hakikat düşmanlarına karşı onurludur. O hakikat yolcularını gerçekler yönlendirir.

Özetleyecek olursak güçlü toplumlar, güçlü bireylerle kurulur. Bireyin güçlü olması, onun sağlam bir gönül alt yapısına dayalı olmasına, sağlıklı bir gönül eğitiminden geçmesine bağlıdır. Bu ise Kur'ân ve Sünnet temelli ve kesintisiz süren bir bilgi eğitimi ile mümkün olacaktır.

Kaynaklar

[1] 61 Saf 2. [2] 2 Bakara 44. [3] 59 Haşr 14. [4] 4 Nisa 77. [5] 33 Ahzab 4. [6] 39 Zümer 29. [7] 59 Haşr 10. [8] 2 Bakara 208. [9] 3 Alu İmran 102-103. [10] 61 Saf 4. [11] 5 Maide 54.

